

MIRON ADRIANA

**VALORIFICAREA RĂSPUNDERII
CONSTITUȚIONALE ÎN SISTEMUL
RĂSPUNDERII JURIDICE
(STUDIU JURIDICO - COMPARATIV)**

EDITURA
UNIVERSITĂȚII
TRANSILVANIA
DIN BRAȘOV

2023

CUPRINS

CUVÂNT ÎNAINTE.....	4
----------------------------	----------

CAPITOLUL I. RĂSPUNDEREA ÎN DREPTUL CONSTITUȚIONAL.....	5
--	----------

1. Noțiunea și caracteristica generală a răspunderii constituționale.....	5
2. Răspunderea constituțională ca formă a răspunderii juridice.....	19
3. Principii și forme de răspundere în dreptul constituțional.....	43
4. Din istoricul reglementării răspunderii constituționale.....	54

CAPITOLUL II. RĂSPUNDEREA CONSTITUȚIONALĂ A ȘEFULUI DE STAT.....	70
---	-----------

1. Răspunderea Șefului de Stat în cadrul regimului constituțional.....	70
2. Dispoziții constituționale privind răspunderea Șefului de Stat în România.....	76
3. Interpretarea dispozițiilor constituționale privind răspunderea Șefului de Stat în România.....	123
4. Răspunderea constituțională și conflictul de interese.....	162

CAPITOLUL III. RĂSPUNDEREA GUVERNULUI ȘI A MEMBRILOR SĂI.....	170
--	------------

1. Membrii Guvernului între răspundere și responsabilitate.....	170
2. Constituționalizarea principiului răspunderii membrilor Guvernului.....	184

3. Instituționalizarea principiului răspunderii constituționale a membrilor Guvernului în dreptul comparat.....	195
CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI.....	211
BIBLIOGRAFIE.....	220

CUVÂNT ÎNAINTE

Lucrarea în cauză reprezintă studiul unei serii de probleme ce privesc răspunderea în dreptul constituțional, cu referire la aspectele răspunderii constituționale a Șefului de stat, a Guvernului și a membrilor lui, fiind axată pe o abordare complexă a problemei în baza legislației în vigoare naționale și internaționale.

Sunt cercetate chestiunile și aspectele cele mai pertinente, care se cer a fi explicate pentru o mai bună înțelegere a conceptelor în cauză și pentru a pune în evidență importanța răspunderii constituționale a Șefului de stat, a Guvernului și a membrilor lui, dar și pentru a scoate în relief carențele și controversele care există deopotrivă în legislația de profil, în activitatea practică și în doctrina de specialitate.

O atenție deosebită a fost acordată răspunderii constituționale ca formă a răspunderii juridice, au fost analizate detaliat principiile răspunderii în dreptul constituțional, subliniindu-se că Șeful statului nu răspunde pentru opiniile sale exprimate în exercițiul mandatului. Investigația științifică în cauză și-a propus efectuarea unui studiu comparat al raportului dintre răspunderea constituțională și conflictul de interese, constituționalizarea și instituționalizarea principiului răspunderii constituționale a membrilor Guvernului.

Rezultatele științifice ale acestei lucrări pot fi aplicate în practica legislativă. De asemenea, acestea pot fi utile în calitate de material didactic în procesul de studiu la facultățile de drept ale universităților pe problemele dreptului constituțional.

CAPITOLUL I.

RĂSPUNDEREA ÎN DREPTUL CONSTITUȚIONAL.

PRELIMINARII

& 1. Noțiunea și caracteristica generală a răspunderii constituționale

Puterea publică este definită ca fiind o formă a puterii sociale, cu caracter normativ, de continuitate și permanență, care are drept scop realizarea intereselor întregii societăți. Aceasta este organizată într-un mecanism special, numit mecanism de stat [60, p. 74], care își îndeplinește funcțiile prin organe specializate, fie reprezentative, fie nerepresentative. Important este faptul că atât unele, cât și altele sunt învestite cu funcții de răspundere în stat.

Organele statului au menirea de a ocroti ordinea de drept, de a consolida suveranitatea, independența, integritatea statului, supremația Constituției și a legilor, de a apăra drepturile și libertățile fundamentale ale omului și ale cetățeanului. Constituția statului este chemată să asigure realizarea acestor idealuri. Fiecare stat pune la baza existenței sale Legea Fundamentală, care stabilește principiile și normele de bază ale acestuia și ale relațiilor dintre puteri [133, p. 42].

Responsabilitatea juridică este mijlocul principal de influență legală a statului asupra subiecților de drept care nu respectă cerințele legislației în vigoare, atentând astfel la ordinea de drept. Ea reprezintă o consecință juridică aplicată de organele de stat ca răspuns la săvârșirea unui delict, o măsură de constrângere și de impunere forțată pentru echilibrarea situației prin metodele prevăzute de lege [62, p. 6].

De-a lungul secolelor, chestiunile privind organizarea, realizarea și asigurarea responsabilității puterii de stat au trezit un interes deosebit, atât practic, cât și teoretic. Rezolvarea unor astfel de probleme are un impact direct asupra eficienței guvernării. „Și la ora actuală problema privind organizarea puterii, structura, funcțiile acesteia și raporturile dintre organele puterii rămâne a fi o problemă dintre cele mai definitorii în teoria dreptului constituțional... Conducerea societății apare ca o putere și poate fi realizată prin intermediul relațiilor sociale dintre cei investiți cu dreptul de a governa și cei guvernați” [134, p. 77].

„La etapa actuală, rolul și funcțiile puterii de stat constau în principal în organizarea și ordonarea prin reglementarea normativă a celor mai importante relații sociale și în asigurarea respectării comandamentelor

juridice, la nevoie – prin folosirea forței de constrângere întru armonizarea și echilibrarea diferitelor categorii de interese sociale, în apărarea corpului social împotriva agresiunilor din interiorul acestuia, precum și din exteriorul său” [124, p 17].

Este de remarcat că actualmente „organizarea puterii, structura, funcțiile acesteia și raporturile dintre organele puterii sunt unele dintre cele mai stringente probleme în teoria dreptului constituțional” [154, p. 44]. În contextul noilor condiții de dezvoltare a societății și a relațiilor sociale, diferențierea și stabilirea răspunderii constituționale trebuie să cuprindă aspectele fundamentale, aflate în continuă perfecționare, modificare și completare, în conformitate cu exigențele timpului și scopurile pe care le urmărește statul la compartimentul răspunderii.

Reliefarea regulilor privind răspunderea constituțională impune precizarea raporturilor sociale care o alimentează. Acestea sunt, în primul rând, coraportul dintre stat, normele de morală, normele de drept, regimul politic și constituțional, forma de guvernământ, separația puterilor în stat și, nu în ultimul rând, coraportul dintre responsabilitatea și răspunderea omului, cetățeanului sau a înaltului demnitar de stat.

După părerea noastră, aceasta este o problemă dintre cele mai actuale, care frământă nu numai viața politică din țara noastră, dar și cea din toate țările aflate în tranziție. Or, astăzi, în virtutea realităților noi, generate de trecerea cu viteză amețitoare la economia de piață, este deosebit de stringentă problema definirii răspunderii în dreptul constituțional.

Noi susținem opinia că responsabilitatea reprezintă o valoare fundamentală consacrată de Constituție, genul proximal al răspunderii, al conturării acestui concept în domeniul dreptului, al credinței că responsabilitatea poate crea premisele răspunderii în cadrul unor reguli obligatorii de drept [155, p. 100] și pledăm pentru o răspundere constituțională mai determinată a organelor instituționalizate în stat.

În doctrină, de asemenea, se subliniază ideea că răspunderea constituțională, ca formă de răspundere juridică, are drept caracteristică principală „întârzierea sau chiar evitarea reglementării răspunderii ministeriale și reticența de a introduce procedeul revocării populare” [50, p. 443].

Spre regretul nostru, în Republica Moldova nu a fost adoptată nici pînă în prezent Legea privind responsabilitatea ministerială. Noi considerăm că elaborarea și

implementarea Legii privind responsabilitatea ministerială și conflictul de interese va da răspunderii constituționale noi dimensiuni, forme și conținuturi.

O altă problemă actuală pentru societatea contemporană este repunerea în drepturi a cetățeanului în ceea ce privește revocarea deputaților. În acest context, considerăm oportună luarea în calcul a următoarelor aspecte.

„Ar fi ideal ca autoritatea publică, acționând cu desăvârșită corectitudine și chiar altruism, să spulbere orice suspiciune a persoanei care se află în fața ei, dobândindu-i astfel încrederea, iar persoana, trăind într-o astfel de ambianță, aflată sub protecția autorității publice, să manifeste loialitate fără rezerve. Este forma încă idilică de relație între autoritate și persoană, pentru «zidirea» căreia timpul lucrării pare o veșnicie. Până atunci, persoana trebuie să beneficieze de mijloace sigure și eficiente de protecție față de autoritate și, corelativ, de angajare a răspunderii acesteia.” Răspunderea politică sau juridică, ca forme ale răspunderii sociale, nu contravin esenței democrației, ci din contra, le accentuează expresivitatea și le separă net de absurda lume a voluntarismului, situată dincolo de hotarele civilizației. Constituția – „cartea tehnică a sistemului puterii” – nu conferă numai prerogative; ea

stabilește și limite pentru exercitarea acestora. Dincolo de aceste limite se află excesul sau arbitrarul, care nu poate rămâne fără sancțiune. Iată câteva dintre motivațiile posibile ale necesității instituționalizării unor forme de control și răspundere. Întrebarea lui Iuvenal stăruie însă: *Quis custodes custodient?* Într-adevăr, cine să ne protejeze de cei care ne protejează?

În acest context, cercetătorul Ion Deleanu atribuie la mijloacele de protecție următoarele: „Convențional, prin raportare la virtualul autor al ilicitului, pot fi identificate cel puțin următoarele mijloace de protecție:

1) față de însuși organul legiuitor și cât privește activitatea de legiferare din partea acestuia funcționează, preventiv sau sancționator, din oficiu sau la sesizare, controlul constituționalității legilor;

2) față de organele executive și cât privește activitatea acestora și actele pe care ele le emit funcționează controlul politic, controlul intern administrativ – grațios sau ierarhic – , tutela administrativă, procedura de conciliere printr-o autoritate de tip ombudsman, controlul judecătoresc față de actele administrativ-jurisdicționale, contenciosul administrativ, angajarea răspunderii civile a organului administrativ;